

Innehåll

Småföretagsbarometern.....	2
Sammanfattning av konjunkturläget i Norrbottens län.....	3
Det ekonomiska läget och Norrbottens läns näringslivsstruktur	4
Småföretagsbarometern – Norrbottens län.....	6
<i>Sysselsättning</i>	6
<i>Orderingång</i>	7
<i>Tackat nej till order</i>	9
<i>Omsättning</i>	10
<i>Konjunkturindikatorn</i>	11
Lönsamhetsutvecklingen	14
Expansionsutsikter och hinder för expansion	16
Konjunkturrisiker.....	18
<i>Politiska risker</i>	19
<i>Personliga risker</i>	19
Appendix Finansiering.....	20
<i>Bankens lokala förankring och bemötande</i>	21

Småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om den närmaste framtiden. Underlaget för småföretagsbarometern utgörs av intervjuer med småföretag med minst en anställd och högst 49 anställda. Det är alltså företagens egen uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i redovisade index för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturindikator inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. I år är det 30 års jubileum för Småföretagsbarometern.¹ Denna gång omfattar undersökningen 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp på länsnivå. Vi kan således mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos rikets småföretag i samtliga län. De läsare som är intresserade av undersökningsmetodik och diagram kan hämta hem materialet från Företagarnas hemsida.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Sparbankernas Riksförbund och Företagarna. René Bongard, Rebecca Källström och Daniel Wiberg (Företagarna) är författare till denna publicering. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat.

Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små företagens stora betydelse för den svenska ekonomin.

Sparbankerna

Företagarna

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar minus procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalet för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

¹ År 2014 gjorde vi ett uppehåll med undersökningen, så värdena för år 2014 är interpolerade.

Sammanfattning av konjunkturläget i Norrbottens län

- **Småföretagskonjunkturen** i Norrbotten har förbättrats sedan 2013 års mätning och konjunkturindikatorn ligger fortsatt en bit över riksgenomsnittet. Industrisektorns konjunktur har försämrats något, medan tjänstesektorns konjunktur å sin sida stärkts sedan den senaste mätningen. Under det kommande året räknar länets företag med en svag tillbakagång, där indikatorn totalt sett förväntas sjunka från 76 till 71.
- **Sysselsättningstillväxten** har minskat något i Norrbotten sedan 2013, men är fortfarande positiv och över rikets nivåer. Minskningen beror på att tjänstesektorn inte anställer i samma snabba takt som vid tidigare mätning. Totalt sett ökar sysselsättningen i länets företag.
- **Orderingången** har utvecklats svagt positivt för småföretagarna i Norrbottens län sedan den förra mätningen och ligger idag i nivå med riksgenomsnittet. Bakom det relativt stabila nettotalet finns en minskad orderingång i industrisektorn och en ökande orderingång i tjänstesektorn. Sammantaget är det 46 procent av småföretagen i Norrbotten som uppger att de haft en ökande orderingång under det senaste året, medan 20 procent haft en vikande. Industrisektorn förväntar sig inför det kommande året en starkare utveckling i orderingången, som följer rikets förväntningar, medan tjänstesektorn förväntar sig ligga något under riksgenomsnittet.
- **Omsättningstillväxten** i Norrbottens län har ökat sedan 2013 och återigen är det tjänsteföretagen i länet som drar utvecklingen. Förväntningarna inför kommande år är emellertid mer försiktiga. Totalt sett tror företagen i Norrbotten på att nettotalet för omsättningstillväxten kommer sjunka ner strax under rikets nivåer under det kommande året.
- **Tillväxten av lönsamheten** i Norrbottens län ligger nu något under rikets nivåer, men förväntas vända uppåt till rikets nivåer under det kommande året. Lönsamheten för industriföretagen i Norrbottens län har försämrats under de senaste åren men ser nu ut att kunna vända. Tjänsteföretagens lönsamhet har däremot stigit under motsvarande period och förväntas fortsatt öka under det kommande året
- Företagen i Norrbottens län upplever något bättre möjligheter att växa framöver än riksgenomsnittet, 69 procent av företagen i länet att de har **goda utsikter att expandera på sikt**. Tjänsteföretagen har idag en något mer positiv syn på expensionsmöjligheterna än industriföretagen.
- Det främsta **tillväxthindret** hos småföretagen i Norrbottens län är bristen på lämplig arbetskraft. Mer än vart femte företag (22 procent) uppger detta som största hinder. Tuff konkurrens och höga arbetskraftskostnader hamnar på delad första och andra plats med

22 respektive 17 procent av företagen som upplever detta som det största hindret för expansion.

- Den största **konjunkturrisken** enligt företagen i Norrbotten är den svenska ekonomiska utvecklingen. Men även prisökningar relaterade till energi och råvaror, på de historiskt låga malmpriset. Ökade lönekostnader utgör också en stor risk enligt länets företag. Potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter upplevs som den dominerande politiska risken av företagen i Norrbottens län. Liksom i riket som helhet upplever företagen i Norrbottens län att den största personliga risken för företaget är ifall en ägare blir långvarigt sjuk.

Det ekonomiska läget och Norrbottens läns näringslivsstruktur

Under 2014 och i början av 2015 växte BNP och sysselsättningen i Sverige med stöd av växande inhemsk efterfrågan som i huvudsak byggde på stabil konsumtion. Sveriges exportsektor har dock haft en mindre positiv utveckling, samtidigt har efterfrågan gradvis förbättras därmed kommer investeringar och ökad export att bidra till att läget förbättras. Efterfrågan i Europa kan förväntas fortsätta att förbättras något, om ingen allvarlig störning inträffar.

Den tröga exporttillväxten har flera skäl. När det gäller geografisk specialisering har Sveriges exportföretag drabbats av de vikande marknaderna i flera av de viktigaste mottagarländerna i EU. Sveriges export är starkt beroende av de andra EU-länderna eftersom nästan 70 procent av den svenska exporten går till EU.

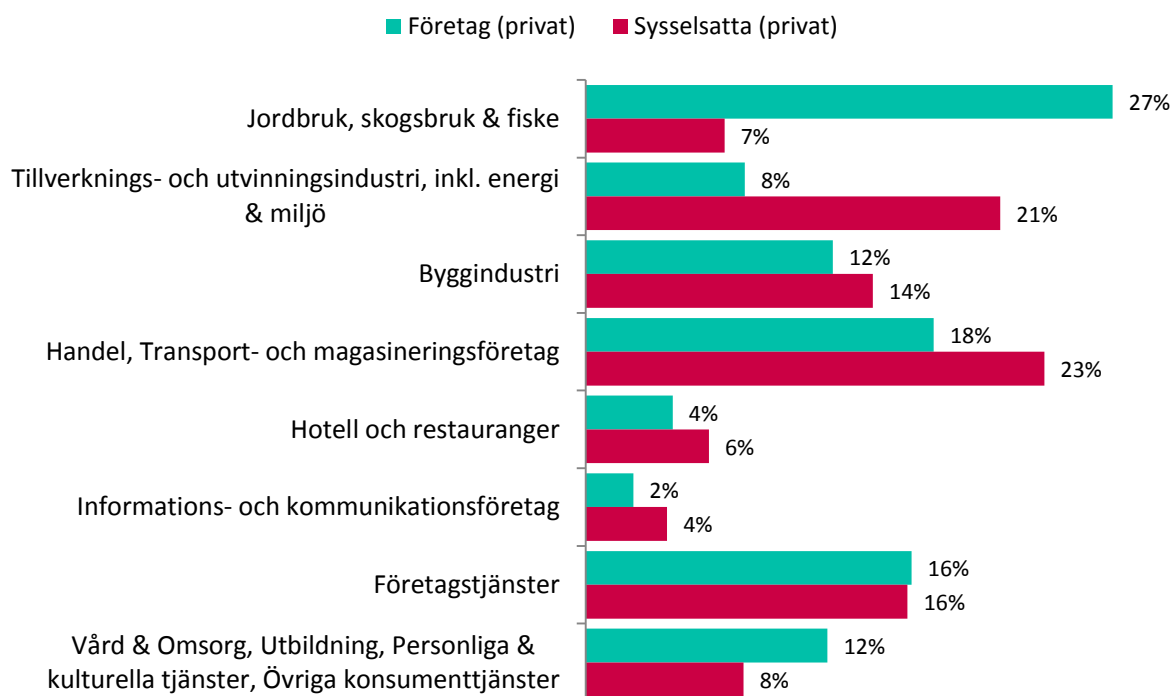
Sysselsättningen återhämtade sig snabbare i Sverige än i de övriga EU-länderna efter finanskrisen. Men eftersom arbetskraften växer har arbetslösheten legat fast på cirka 8 procent under flera år, och är särskilt hög bland lågutbildade unga. Arbetsmarknadsläget är därför speciellt bekymmersamt för grupper som står längre från arbetsmarknaden.

Läget i näringslivet kan alltså sammanfattas som något starkare. Konjunkturläget för tjänstesektorn bidrar positivt till uppgången, medan industrisektorn påverkar negativt. Sysselsättningen har sammantaget ökat och utvecklingen kan vara positiv framöver om inte något konjunkturhämmande inträffar. Även anställningsplanerna framöver är mer optimistiska än vid föregående mätning.

Tabell 1. Näringslivsstrukturen i Norrbottens län²

Norrbottens län	Företag	Arbetsställen	Sysselsatta
Totalt	12 343	15 850	114 031
Offentlig verksamhet	108	1 503	48 860
Övrig verksamhet	761	954	5 182
Privata företag	11 474	13 393	59 989
<i>andel privata företag av totala antalet</i>	93,0%	84,5%	52,6%
<i>andel småföretag av privata företag</i>	99,1%	99,1%	74,8%

Figur 1 Fördelning av privata företag per bransch, antal företag och sysselsatta, 2013 (källa: SCB)

² Statistiken avser företag med minst 1 sysselsatt person, år 2013. Med småföretag avses 1-49 sysselsatta. Källa: SCB

Småföretagsbarometern – Norrbottens län

Sysselsättning

Sysselsättningsstillväxten har minskat något i Norrbotten sedan 2013, men är fortfarande positiv och över rikets nivåer. Minskningen beror på att tjänstesektorn inte anställer i samma snabba takt som vid tidigare mätning.

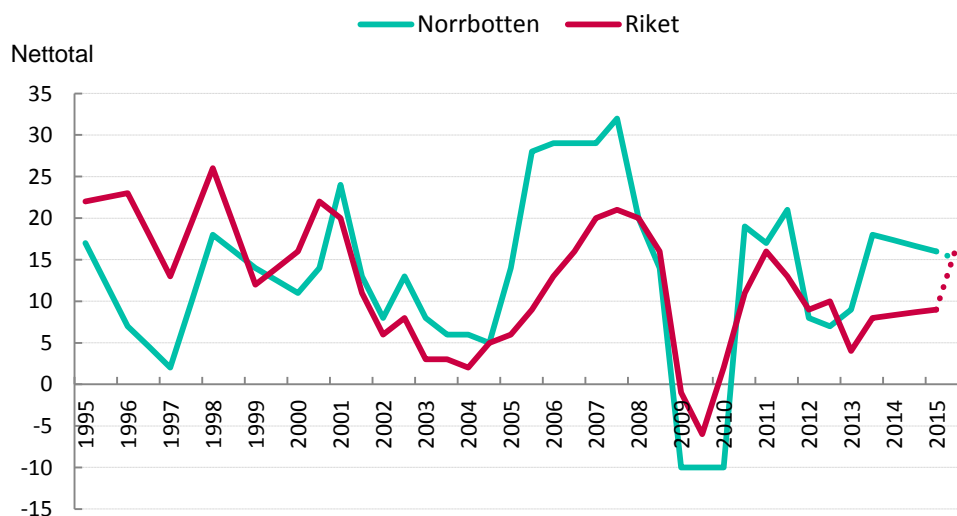
Totalt sett säger nästan var fjärde företag i länet (24 procent) att man har ökat sin personalstyrka medan endast åtta procent av företagen dragit ned personal. Nettotalet landar på 16, vilket är över det genomsnittliga nettotalet (9) för sysselsättningsstillväxten i riket. Ett nettotal över noll betyder det att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Eftersom länet har ett positivt nettotal (16) innebär det att sysselsättningen totalt sett ökar i länets företag.

Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Personer som deltar i vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder inkluderas också som sysselsatta. Ett alternativt mått är sysselsättningsgrad, vilken mäter andelen av den arbetsföra befolkningen som är sysselsatta.

Sysselsättningen är av stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen. Med fler i arbete kan vi producera mer och hushållens inkomster växer. Dessutom minskar statens utgifter bland annat genom att arbetslösheten kostar mindre samtidigt som skatteintäkterna ökar.

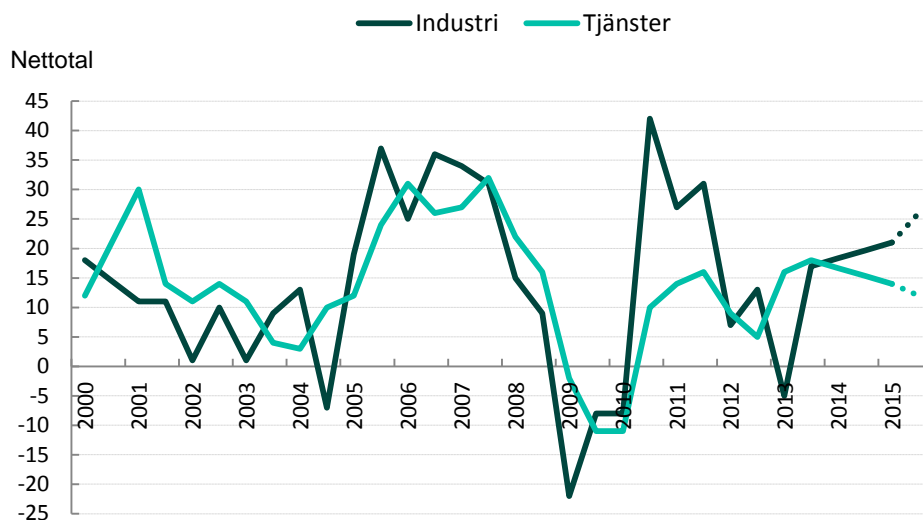
Figur 2 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Norrbottens län och riket 1995-2015

Industrisektorn fortsätter anställa i en allt högre takt (25 procent har anställt fler under det senaste året och endast 4 procent har minskat personal) och nettotalet hamnar nu på 21, vilket är betydligt högre än genomsnittet för riket (11). Inom tjänstesektorn har utvecklingen varit något svagare och även om många (23 procent) anställer har en större andel företag (9 procent) än i industrisektorn dragit ner på personal. Det gör att tjänstesektorn i år har minskat sitt nettotal till 14, något lägre än det nettotal (18) som mätningen 2013 visade men fortsatt högre än årets riksgenomsnitt (9).

Förväntningarna framåt är optimistiska och företagen tror på en ihållande sysselsättningsutveckling under det kommande året, där det totala nettotalet alltså förväntas ligga kvar på 16, vilket är ungefär i nivå med riket (17). Båda sektorerna planerar att öka personalstyrkan, dock i något ökad takt i industrisektorn, där förväntningarna är att ha ett nettotal på 25 på ett års sikt. Tjänstesektorn förväntar sig däremot slå av något på takten och ha det lägre nettotalet 12 på ett års sikt.

Figur 3 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Norrbottens län, industri- och tjänstesektor 2000-2015

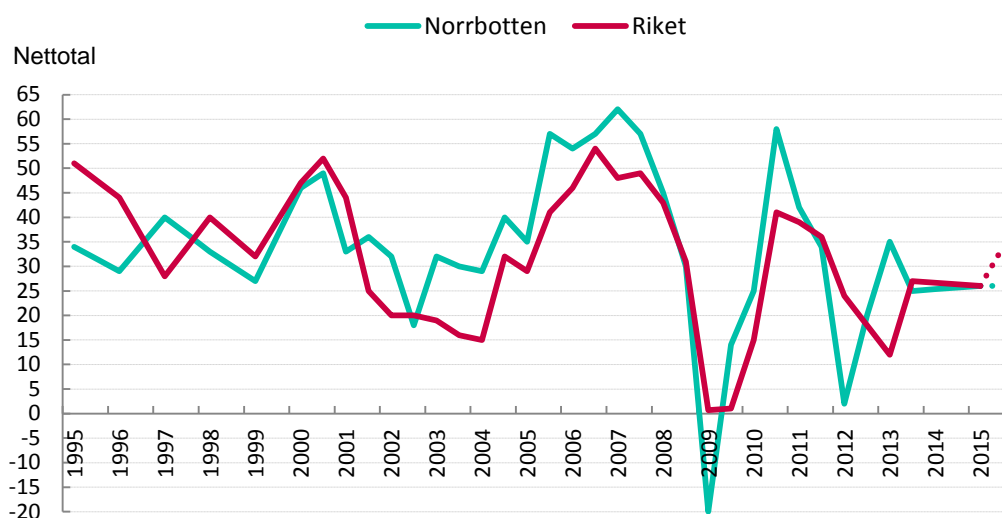
Orderingång

Orderingången för länets småföretag har utvecklats svagt positivt sedan den förra mätningen. Från ett nettotal på 25 år 2013 är nettotalet för orderingången idag 26, vilket är i nivå med riksgenomsnittet. Bakom det relativt stabila nettotalet finns en minskad orderingång i industrisektorn och en ökande orderingång i tjänstesektorn. Sammantaget är det 46 procent av småföretagen i Norrbotten som uppger en ökande orderingång, medan 20 procent anger en vikande.

Orderingång

Med orderingång menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period.

Figur 4 Orderutveckling (nettotal) i Norrbottens län och riket 1995-2015

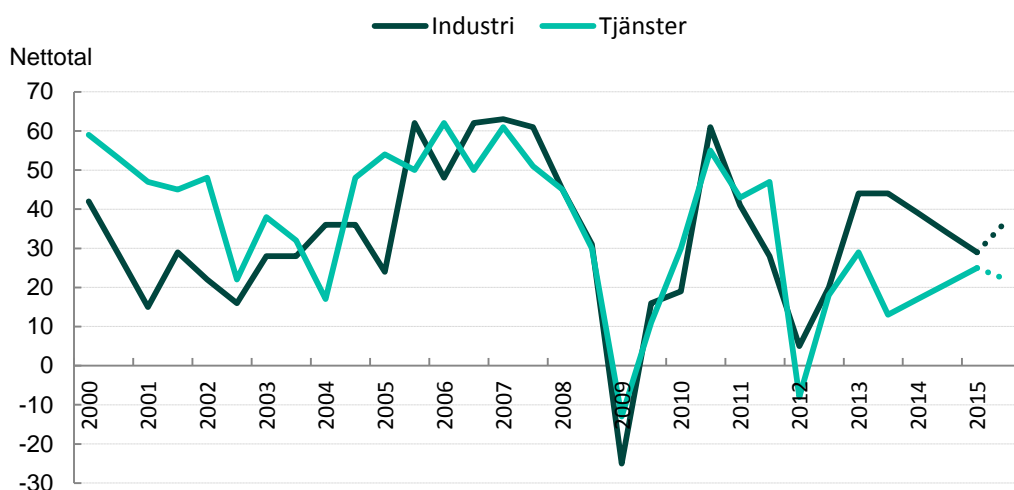
Den ihållande orderingången beror alltså delvis på den förbättrade orderingången inom tjänstesektorn, som gått från ett netttotal på 13 vid 2013 års senaste mätning, till dagens netttotal på 25 som är strax över rikets genomsnittsnivåer (netttotal 24).

Hela 45 procent av tjänsteföretagen redovisar en ökad orderingång under det senaste året, medan 20 procent haft en vikande orderingång. Industrisektorns orderingång förväntas dock sjunka något på ett års sikt, till ett netttotal på 22, vilket är fortsatt under rikets genomsnittliga förväntningar (netttotal 34). Konjunkturinstitutet finner i sina löpande mätningar under våren 2015 att företagen är mer negativa om storleken på kommande orderstockar och varulager samt att förväntningarna på produktionsvolymen har justerats ned. Det tycks inte rimma med vad småföretagen uppger i denna mätning, även om Norrbottens småföretag tror att takten på orderingången kommer mattas av framöver (det gäller tjänstesektorn).

Inom industrisektorn har nettotalet fallit från 44 till 29 sedan den senaste mätningen. Trots detta redovisar 49 procent av industriföretagen en ökad orderingång under det senaste året, medan 20 procent haft en vikande orderingång, vilket ungefär motsvarar utvecklingen bland industriföretagen i riket. Industrisektorn förväntar sig dock en ökad orderingång på ett års sikt, till ett netttotal på 37, vilket följer rikets förväntningar (37).

Sammanfattningsvis förväntar sig småföretagarna i Norrbotten en något sämre orderutveckling än riket (netttotal 26 jämfört med rikets 34) på ett års sikt. Industrisektorn förväntar sig en starkare utveckling och att prestera i nivå med riksgenomsnittet medan tjänstesektorns förväntningar är mer försiktiga och ligger under riksgenomsnittet.

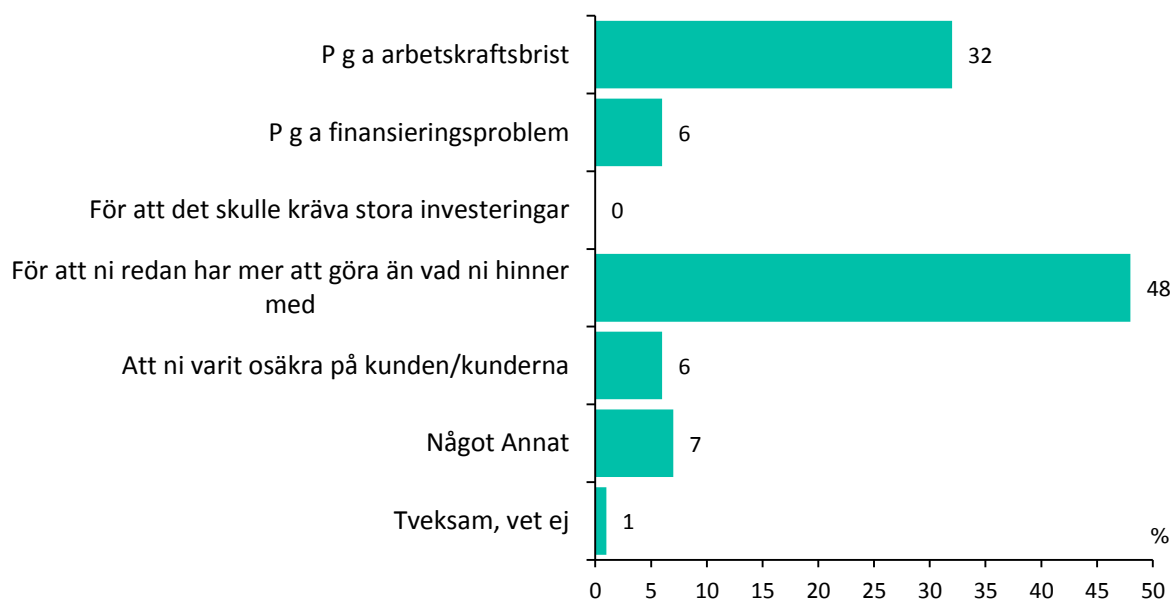
Figur 5 Ordergång (netttotal) i Norrbottens län, industri- och tjänstesektor 2000-2015

Tackat nej till order

Tjugoåtta (28) procent av företagen i Norrbotten har tvingats tacka nej till order under det senaste året. Den huvudsakliga anledningen är att företagen uppger att de redan har mer att göra än de hinner med (48 procent av de som tackat nej) men även arbetskraftsbrist anges av många (32 procent) som en anledning.

Figur 6 Tackat nej till order

Omsättning

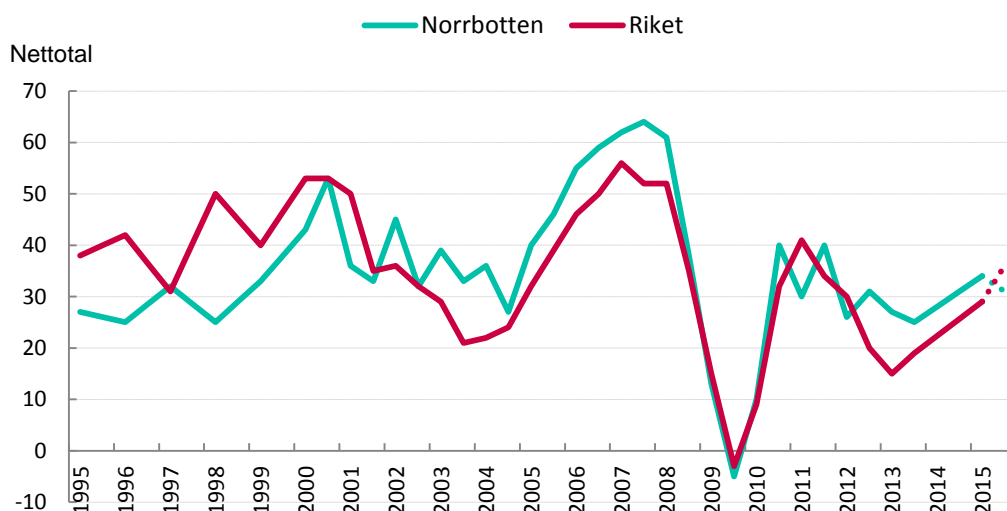
Omsättningstillväxten i Norrbottens län har ökat från nettotalet 25 år 2013 till dagens nettotal på 34 och det är återigen tjänsteföretagen i länet som drar utvecklingen. Nettotalet 34 är något över landet i genomsnitt (netttotal 29). Förväntningarna inför kommande år är emellertid mer försiktiga. Totalt sett tror företagen i Norrbotten på en omsättningstillväxt de kommande tolv månaderna som gör att nettotalet landar på 31, något under nettotalet för riket i genomsnitt (36).

Omsättning

Ett företags omsättning är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Resultaträkningen visar företagets intäkter och kostnader under räkenskapsåret. Resultaträkningen visar alltså om företaget har gått med vinst eller förlust.

Figur 7 Omsättningsutveckling (netttotal) i Norrbottens län och riket 1995-2015

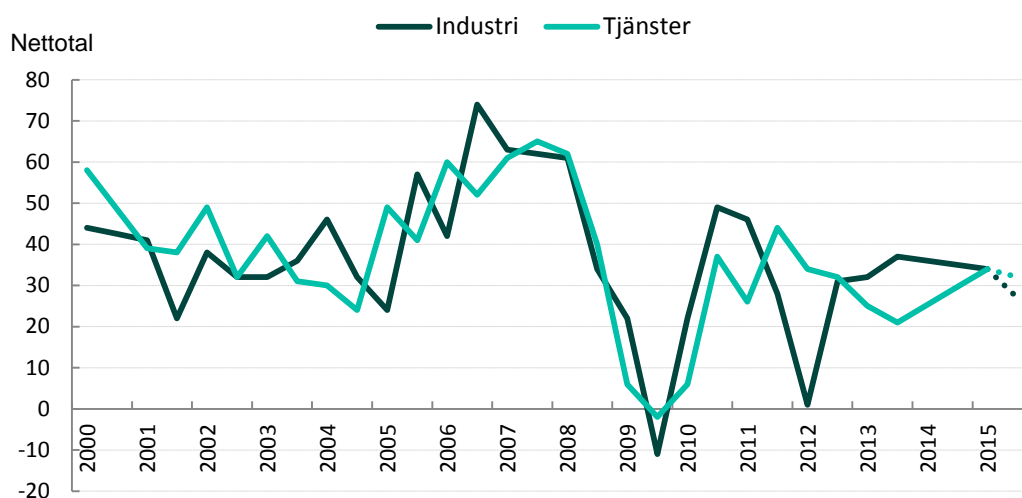

Industrin har alltså upplevt en svagt minskad tillväxt i omsättningen under det senaste året och går från ett nettotal på 37 vid den senaste mätningen till dagens nettotal på 34. Industrisektorn i Norrbotten presterar därmed ungefär i nivå med riket, där nettotalet i genomsnitt idag är 33. Norrbottens industriföretagare ser dock lite mer försiktigt på framtiden. Inför det kommande året förväntar man sig att omsättningsutvecklingen ska sjunka något, till nettotal 27 (att jämföra med rikets förväntningar på 38).

Tjänsteföretagen i Norrbotten har å andra sidan gått från ett nettotal på 21 till dagens nettotal 34 och därmed upplevt en relativt starkare utveckling under det senaste året. Norrbottens läns tjänstesektors omsättning ligger därmed något över riksgenomsnittet (34 jämfört med rikets 28). Men inför det kommande året är även länets tjänsteföretag mer

försiktiga än riksgenomsnittet (36) och förväntar sig en omsättningsutveckling motsvarande nettotalet 32.

Figur 8 Omsättningsutveckling (netttotal) i Norrbottens län, industri- och tjänstesektor 2000-2015

Konjunkturindikatorn

Nu har vi gått igenom utvecklingen av sysselsättning, orderingång och omsättning för länets småföretag. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet. I 2015 års mätning är konjunkturindikatorn för länet 76, vilket är betydligt starkare än rikets genomsnittliga konjunkturindikator på 64.

Sammantaget kan det konstateras att konjunkturen för småföretagen i Norrbottens län försämrades dramatiskt 2008-2009, i samband med den globala finanskrisen. Från att år 2007 ha nått ett värde på drygt 150, bottnade index hösten 2009 med ett värde på -17. Det är tydligt att botten är passerad och återhämtningen tros fortsätta under det kommande året. Konjunkturindikatorn förväntas sjunka något framöver, även om detta estimat kan påverkas av såväl konjunkturen i Sverige som i vår omvärld.

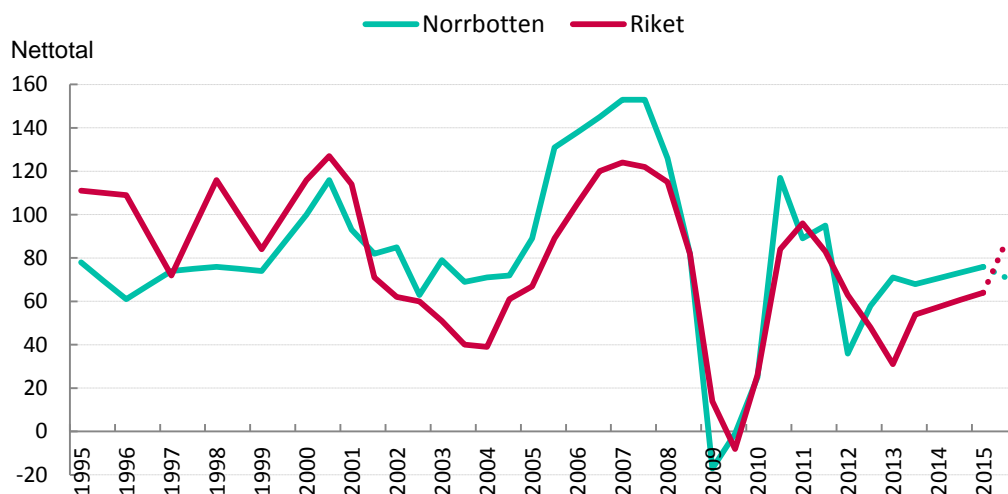
Konjunktur

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det rådande ekonomiska tillståndet i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när industrin har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att det är låg arbetslöshet och investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfrågan på deras varor eller tjänster, har de svårt att behålla personal och göra nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

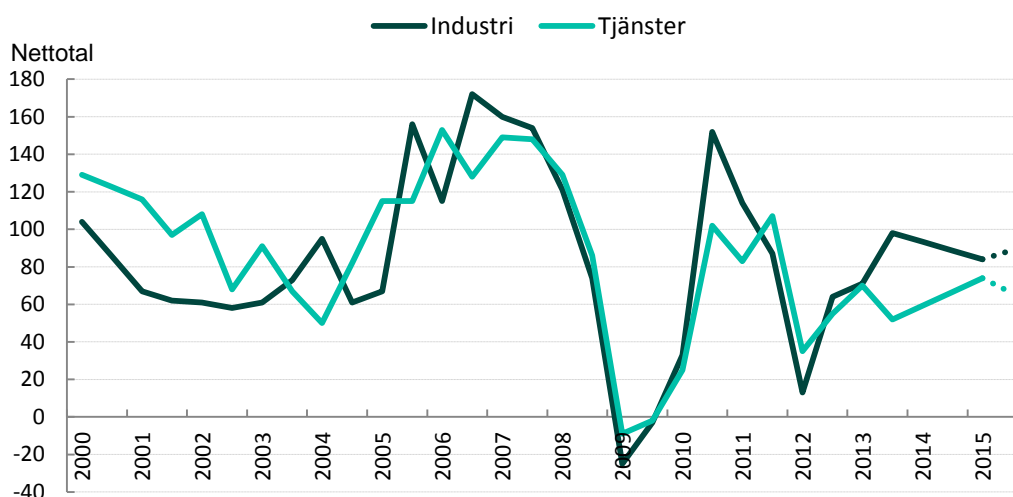
Figur 9 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Norrbottens län och riket 1995-2015

Under det kommande året räknar länets företag med en svag tillbakagång, där indikatorn förväntas sjunka från 76 till 71.

Tjänstesektorn räknar med att indikatorn sjunker från 74 till 66 på ett års sikt, medan industrin, vars indikator i årets mätning är 84, räknar med en något stärkt konjunkturindikator (89) på ett års sikt.

Figur 10 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Norrbottens, industri- och tjänstesektor 2000-2015

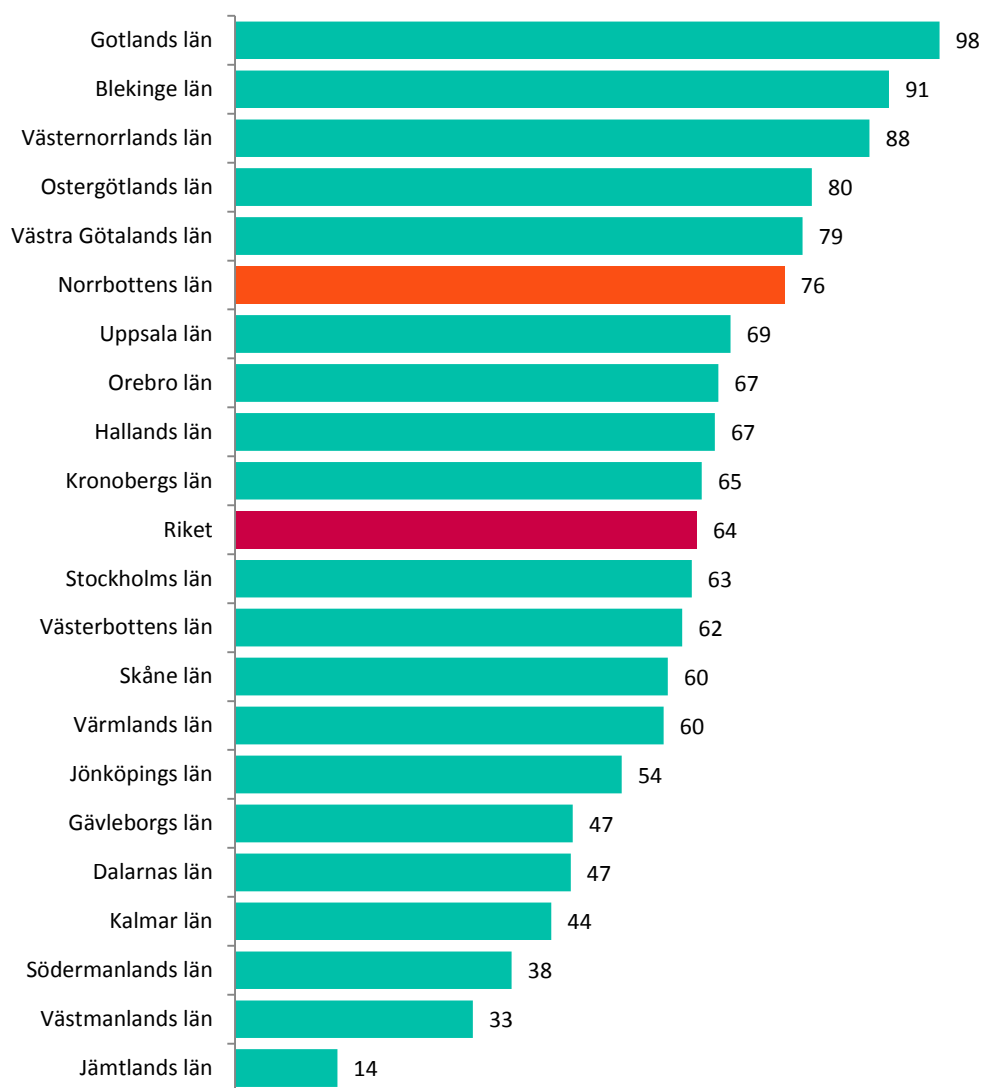

Småföretagsbarometerns resultat bekräftas i stort av Konjunkturinstitutet, som kontinuerligt analyserar hushållens och företagens syn på det ekonomiska läget.

Enligt Konjunkturinstitutet har konfidensindikatorerna för bygg- och anläggningsverksamhet, detaljhandel och privata tjänstenärings stigit. Samtidigt har tillverkningsindustrins konfidensindikator fallit. Även hushållens konfidensindikator minskade mellan mars och april enligt Konjunkturinstitutets mätningar. För bygg- och anläggningsverksamhet och detaljhandel visar konfidensindikatorerna på ett starkare läge än normalt, medan tillverkningsindustrins konfidensindikatorer hamnar på nivåer under det historiska genomsnittet. Läget i de privata tjänstenäringsarna är något starkare än normalt.

För den sammavägda konjunkturindikatorn placerar sig Norrbottens län över riksgenomsnittet.

Figur 11 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (netttotal) 2015

Lönsamhetsutvecklingen

Lönsamheten dikterar till stor del företagens möjligheter till att växa genom investeringar och nyanställningar. Totalt sett i länet är det 40 procent av företagen som uppger en ökad lönsamhet under det senaste året, jämfört med riket, där 37 procent anger detta.

Den sammanlagda lönsamheten i Norrbottens län motsvarar i år ett netttotal på 16 (riksgenomsnittet är 18).

För det kommande året förväntar sig småföretagen totalt sett ett netttotal för lönsamhetsutvecklingen på 27, vilket då är på samma nivå som riksgenomsnittet.

Lönsamhet

Om man är intresserad av att se om ett företag har gått bra eller dåligt räcker det inte bara med att titta på hur stor vinsten är räknat i kronor och ören. Vinsten, eller resultatet, måste ställas i relation bland annat till företagets storlek, när denna typ av mer relativt mått på vinst avses talar man om företagets lönsamhet.

Lönsamheten i industriföretagen i Norrbotten län har försämrats tämligen kraftigt under de senaste två åren. Nettotalet för lönsamhet i industrisektorn är 10 i årets mätning, att jämföra med 24 vid den senaste mätningen och årets riksgenomsnitt på 18.

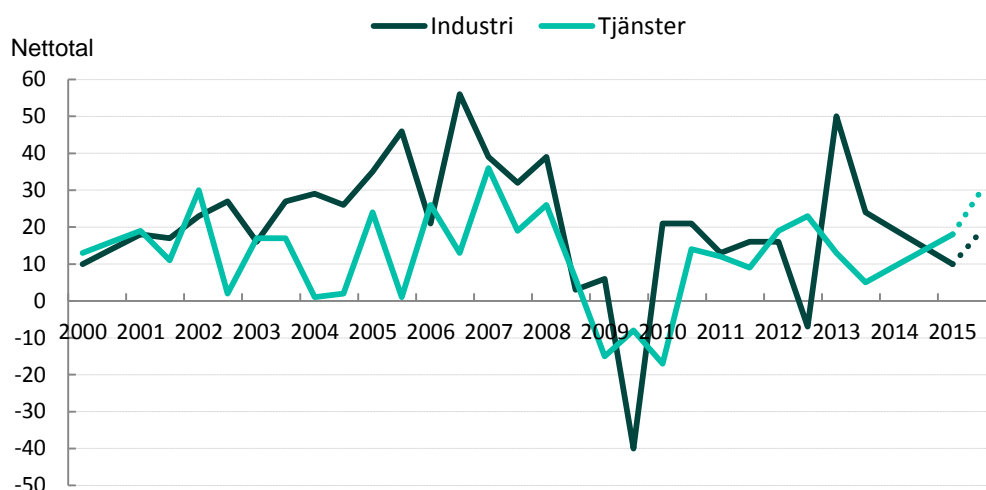
Industriföretagens förväntningar inför det kommande året är att lönsamheten ökar något, till ett netttotal på 19, vilket alltså fortsatt är lägre än rikets förväntningar på 26.

Tjänsteföretagens lönsamhet stigit under motsvarande period. Nettotalet för lönsamhet i tjänsteföretagen i länet hamnar i år på 18, vilket är i på samma nivå som riksgenomsnittet (18) och innebär en starkt ökad lönsamhet jämfört med den senaste mätningen, där nettotalet var 5.

Tjänsteföretagens förväntningar inför det kommande året är att lönsamheten ökar något ytterligare, till ett netttotal på 30, alltså något över rikets förväntningar på 27.

Sammanfattningsvis förväntar sig Norrbottens företag att lönsamheten kommer öka under nästkommande år trots att konjunkturen förväntas mattas av något under samma period. Utvecklingen fortsätter ledas av tjänsteföretagen, men inför kommande år förväntar sig även industriföretagen en ökad lönsamhet. På ett års sikt förväntas lönsamheten i Norrbotten totalt sett vara ikapp riksgenomsnittets nivåer.

Figur 12 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Norrbottens län, industri- och tjänstesektor 2000-2015

Företagens prisförväntningar

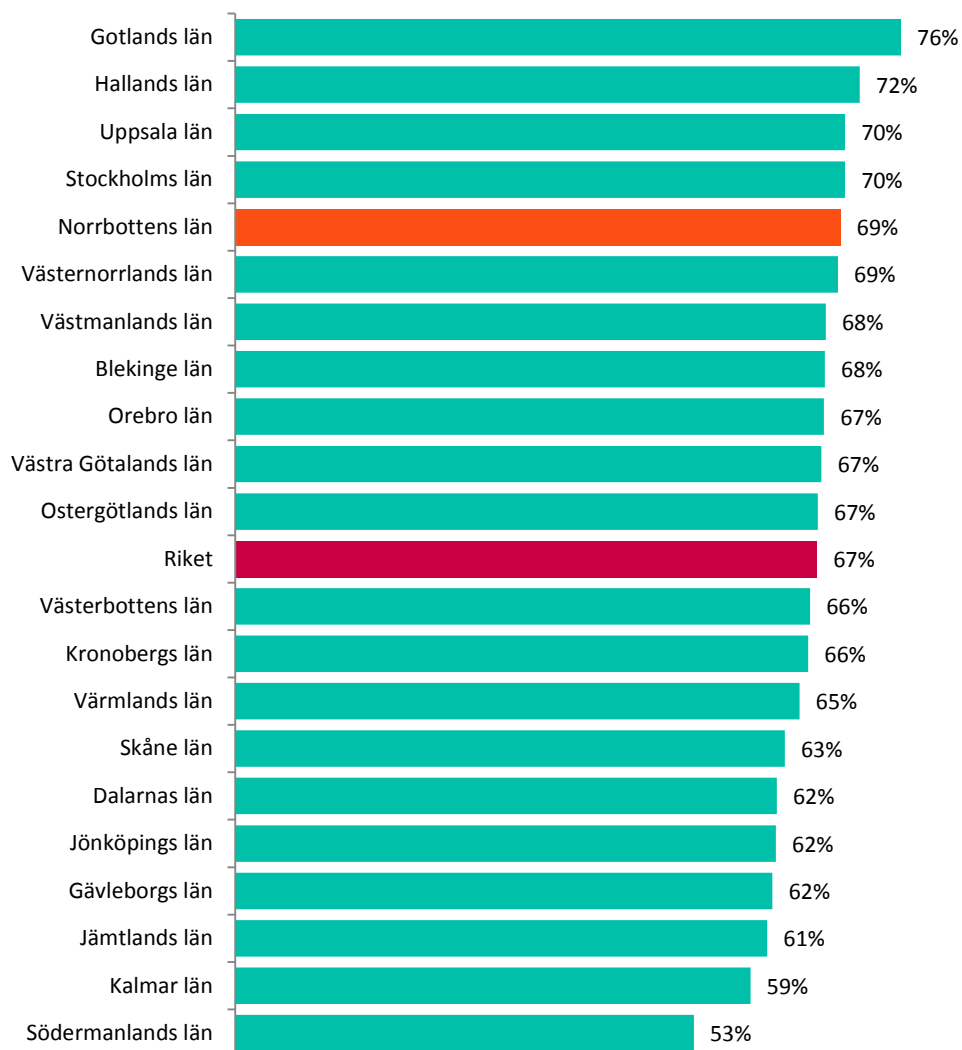
Att konjunkturen nu stärkts leder till att en större andel av företagen i länet räknar med att kunna höja priserna kommande år. Företagen i Norrbottens län har motsvarande förväntningar gällande prisutvecklingen som genomsnittet för riket. Av industriföretagen tror 36 procent av företagen på prisökningar och av tjänsteföretagen 37 procent. Inom industrin i riket som helhet är det 34 procent av företagen som tror på högre priser på riksnivå, motsvarande siffra för tjänstesektorn är 36 procent.

Prisutvecklingen för de svenska företagens varor tyder inte på några större problem med konkurrenskraften jämfört med våra handelspartners. Även om den reala effektiva växelkursen ökade mellan 2010 och 2013. Sedan 2014 har Riksbanken kraftigt ställt om penningpolitikens utformning med bl.a. negativ reporänta. Omfattande köp av statsobligationer har också bidragit till en svagare krona. Förhoppningen är att detta ska ge exporten en skjuts framåt och därmed bidra till en positiv prisutveckling framöver.

Expansionsutsikter och hinder för expansion

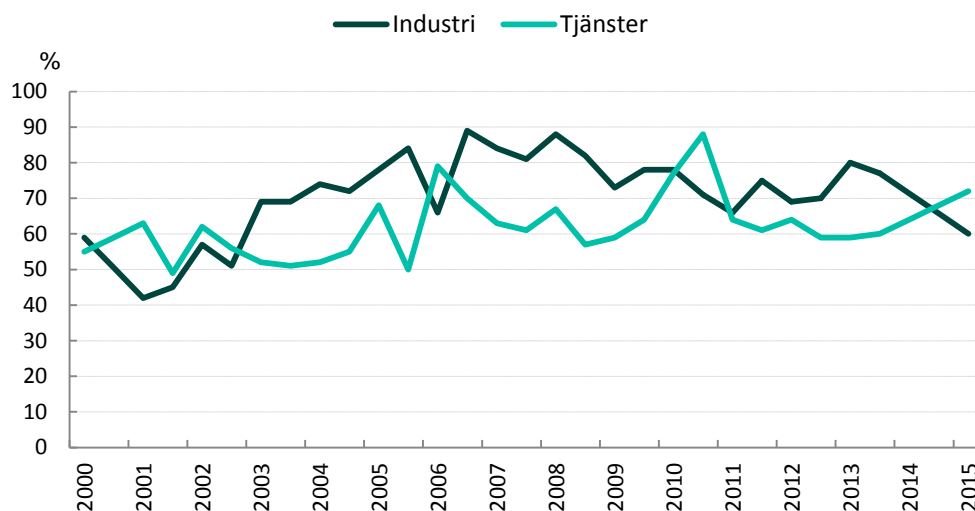
Företagen i Norrbottens län upplever något bättre möjligheter att växa framöver än riksgenomsnittet, 69 procent av företagen i länet att de har goda utsikter att expandera på sikt.

Figur 13 Företagens expansionsutsikter (netttotal) per län och i riket 2015

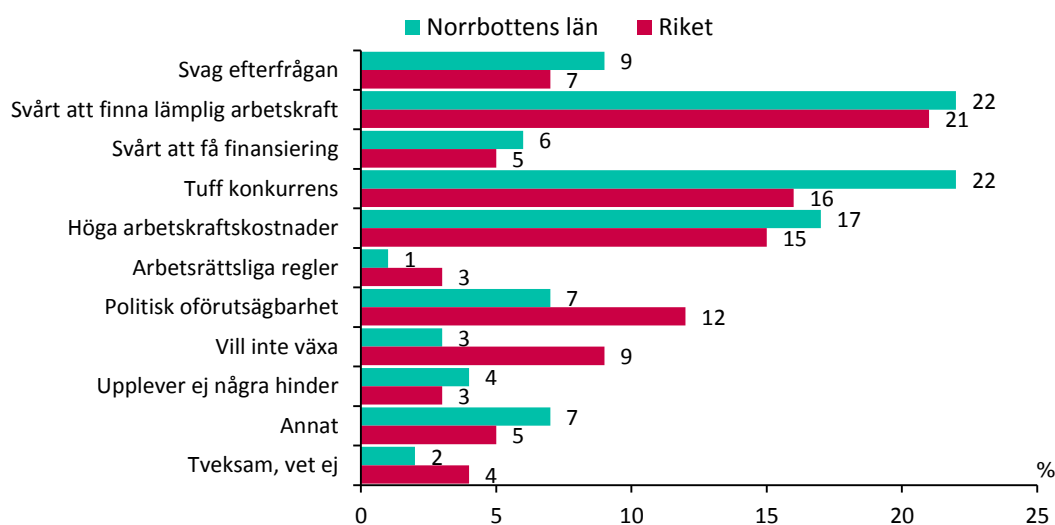
Tjänsteföretagen har idag en mer positiv syn på framtidsutsikterna än tillverkningsindustrin. Bland tjänsteföretagen ser drygt 70 procent goda expansionsutsikter, jämfört med 60 procent av industriföretagen.

Figur 14 Expansionsutsikter (netttotal) i Norrbottens län, industri- och tjänstesektorn 2000-2015

Brist på lämplig arbetskraft är ett av de två största tillväxthindren som Norrbottens småföretag upplever. Mer än vart femte företag (22 procent) uppger detta som största hinder. Detta hinder kom på första plats även vid den förra mätningen, en signal om att Norrbotten fortfarande har en utmaning med att locka till sig rätt arbetskraft. Tuff konkurrens hamnar på delad första plats, även här upplever 22 procent av företagen detta som det största expansionshindret. Även höga arbetskraftskostnader upplevs av många företag (17 procent) i Norrbotten som det största tillväxthindret.

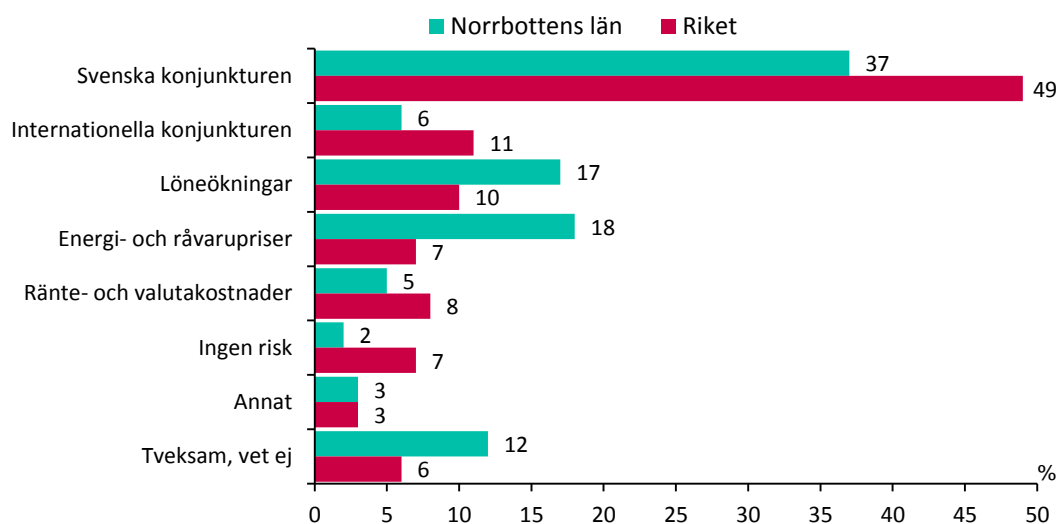
Figur 15 Tillväxthinder enligt företagen i Norrbottens län och i riket 2015 (procent)

Konjunkturrisiker

Den svaga inhemska konjunkturen är den största konjunkturrisiken enligt nära 40 procent av företagen i länet. Denna risk följs av ökade energi- och råvarupriser samt löneökningar. Just dessa risker ses som ett större problem för småföretagen i Norrbotten än i resten av riket.

Figur 16 Vilken anser du är den största konjunkturrisiken för ert företag?

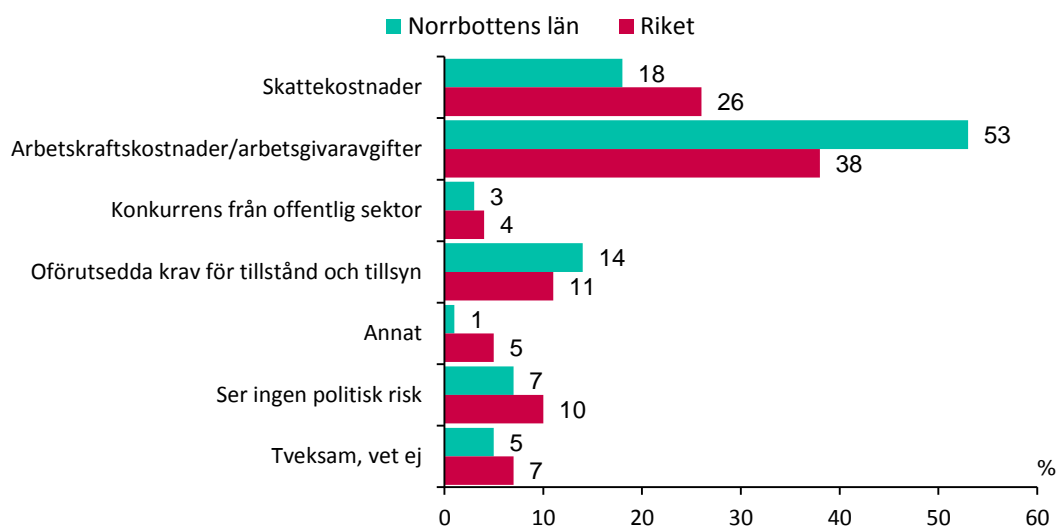
Trots att konjunkturen förbättrats avsevärt och företagen är fortsatt optimistiska, finns en viss osäkerhet om denna optimistiska bild kommer att förverkligas. Exempel på osäkerheter som kan påverka konjunkturåterhämtningen är kraftiga pris- och kostnadsökningar samt brist på lämplig arbetskraft.

För att fördjupa förståelsen kring företagens syn på konjunkturläget och risker som påverkar företaget, ställdes kompletterande frågor om politiska risker och personliga risker.

Politiska risker

Potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter upplevs som den största politiska risken av företagen i Norrbottens län (53 procent, betydligt fler än riksgenomsnittet). Även ökade skattekostnader upplevs som en betydande politisk risk (18 procent). En större andel av företagen i Norrbottens län, än i riket, upplever också oförutsedda krav för tillstånd och tillsyn som en politisk risk (14 procent).

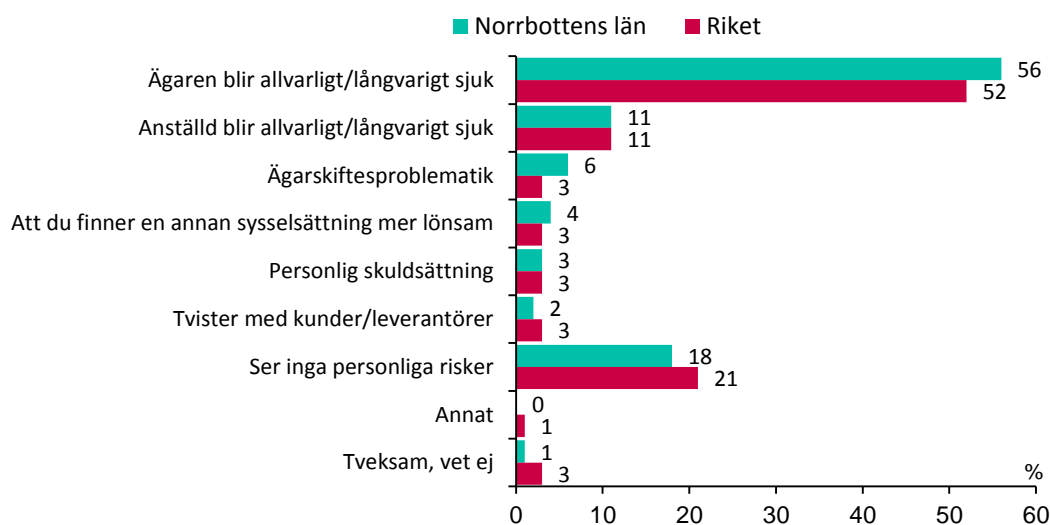
Figur 17 Vilken anser du är den största politiska risken för ert företag?

Personliga risker

Liksom i riket som helhet upplever företagen i Norrbottens län att den största personliga risken för företaget är ifall en ägare, eller ägaren blir långvarigt sjuk (56 procent). I Norrbottens län anser också dubbelt så många företag, jämfört med riket som helhet, att personliga risker i samband med generations- och ägarskifte utgör den största risken.

Figur 18 Vilken anser du är den största personliga risken för ert företag?

Appendix Finansiering

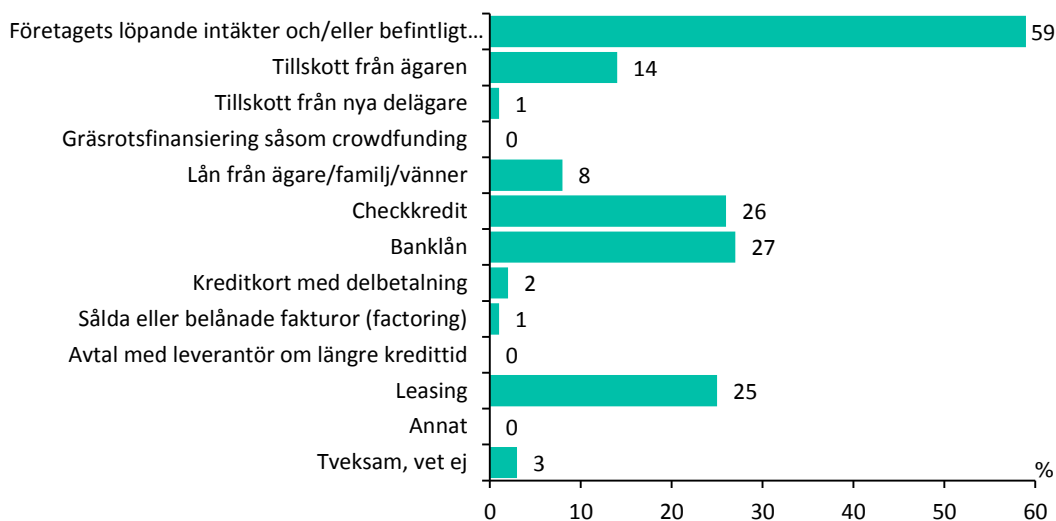
Finanskrisen slog kraftigt mot de små företagens möjligheter att finansiera sig. Även nu flera år efter finanskrisen anser många småföretag att det är svårt att få extern finansiering för att utöka verksamheten och att anställa, detta har visats in en rad undersökningar förutom av Företagarna bl.a. av Världsbanken.³

Finansieringssvårigheterna kan ha flera olika förklaringar. Den viktigaste faktorn är dock svårigheterna att få nya krediter och att utvidga befintliga banklån samt den höga kostnaden för banklån. Kostnaderna för banklån och krediter till företag tycks fortfarande vara höga i förhållande till aktiemarknadens avkastning och det låga ränteläget. Troliga förklaringar är bristfällig information mellan kreditgivare och låntagare, men också regelverk som påverkar finansieringsaktörernas utlåning till företag. Vissa regionala skillnader tycks också finnas vad gäller bankernas roll som kreditgivare till företag i regionen.

Majoriteten av alla företag använder egna medel i form av löpande intäkter och befintligt kapital till att finansiera företagets investeringar. En relativt stor andel av alla företag använder också checkkredit för att finansiera löpande verksamhet och investeringar. Skillnaden i ränta på utnyttjad checkkredit kan förväntas vara betydande mellan företag i olika storleksklasser, baserat på antal anställda etc. Räntekostnaderna kan därför vara betydligt högre för de mindre bolagen och generellt högre än vad som kan förväntas av det allmänna ränteläget i ekonomin.

I många företag finansieras också stora delar av investeringarna med tillskott eller lån från ägaren samt dennes familj. Detta resultat beskriver på ett tydligt sätt hur företagande innebär en betydande privatfinansiell risk för företagaren och dennes familj.

Figur 19 Finansieringssätt (företag som har investerat)

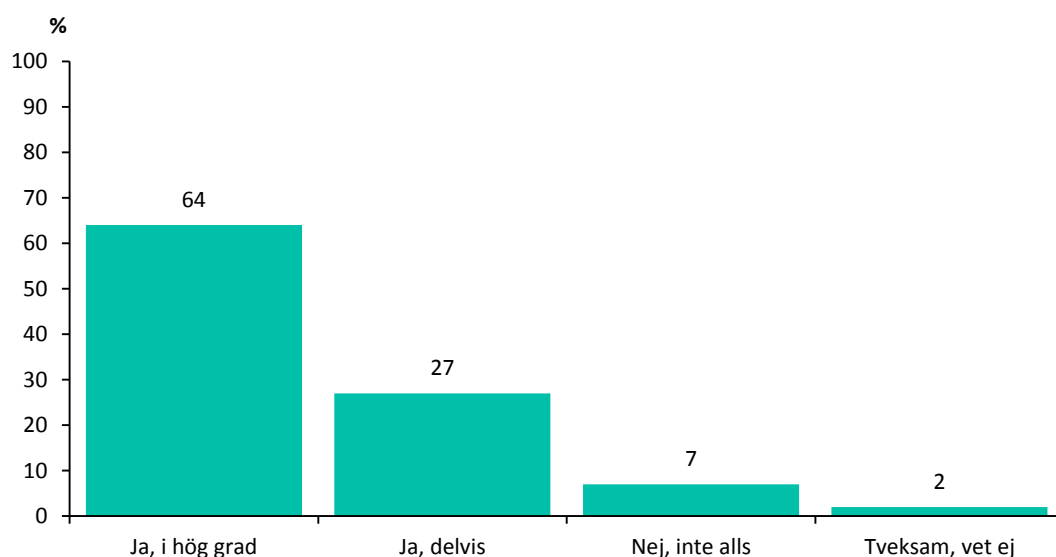
³ Sweden's Business Climate A Microeconomic Assessment, World Bank 2015.

I Företagarnas senaste finansieringsrapport svarade 47 procent av företagen att de upplever det som ganska eller mycket svårt att få extern kredit för att finansiera företagets investeringar och löpande verksamhet. Större företag har emellertid ofta betydligt lättare att finansiera sin verksamhet och investeringar med extern finansiering.⁴

Bankens lokala förankring och bemötande

Omkring hälften av alla företag i landet anser att deras bank har en hög grad av lokal förankring (48 procent). 28 procent av landets företag upplever att banken delvis har en lokal förankring. I länet är motsvarande siffror; 64 procent upplever att banken har en i hög grad lokal förankring och 27 procent upplever att deras bank har en delvis lokal förankring. Samtidigt som det är ungefär vart femte företag som upplever att deras bank inte har någon lokal förankring i riket, är det endast sju procent av småföretagarna som upplever detta i Norrbottens län.

Figur 20 Upplever du att företagets bank har en lokal förankring?

⁴ Se bl.a. Småföretagen vill växa – men saknar finansiering, Företagarnas finansieringsrapport 2015.

När det gäller bankernas rådgivande roll till företagen upplever 57 procent av företagen på riksnivå att de får ett delvis eller i hög grad personligt och engagerat bemötande i kreditprövningsfrågor. Bland företagen i Norrbotten är motsvarande andel 76 procent, dvs. betydligt fler upplever ett engagerat bemötande.

Figur 21 Upplever du att ni får ett personligt och engagerat bemötande i kreditprövningsfrågor?

